

ПРАВСЪДИЕ

ЗА ВСЕКИ

Знай правата си
Потърси компенсация

КОМПЕНСАЦИЯ ЗА ЖЕРТВИ НА ТРАФИК НА ХОРА –

ФАКТИ, ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

Стратегически документ

Фондация „Асоциация Анимус“

Октомври 2019

Този документ е резултат от съвместната работа на 12 неправителствени организации от Европа, които се обединиха в консорциум за изпълнение на проекта „Правосъдие за всеки – европейски действия за компенсация на жертви на престъпления“

Тази публикация е съфинансирана от Европейския съюз. Съдържанието ѝ е изцяло отговорност на „Асоциация Анимус“ и останалите партньори по проекта и не отразява непременно позицията на ЕС.

Търсене и присъждане на компенсация.¹ Пречки и добри практики

„Трафикът на хора е нарушение на правата на човека. Компенсацията има възстановителна, превантивна и наказваща функция и е основно средство за противодействие на трафика на хора. Всяка жертва на трафик има право на ефективни мерки за защита, включително и на компенсация. Съществуват редица пречки, обаче, които правят невъзможно последователното реализиране на това право на практика. В резултат, много жертви на трафик не получават правосъдие.“²

В повечето европейски страни е прието законодателство, което позволява на жертвите на престъпления да претендират обезщетение или да бъдат компенсирани по друг начин за имуществени и неимуществени вреди. Независимо от съществуващите правни разпоредби, за жертвите на трафик на хора и свързани с трафика престъпления се оказва трудно или дори невъзможно да търсят и получават компенсация. Данните показват, че много малко жертви разполагат с информация и възможност да търсят компенсации. А още по-малко от тях я получават в действителност.

Независимо, че компенсацията е международно признато право на жертвите на трафик, съществуват множество пречки те да се възползват от него. По тази причина европейските правителства не успяват да изпълнят задълженията си, сред които е и това по чл. 15 от Конвенцията за борба с трафика на хора на Съвета на Европа.

Правото на жертвите да търсят и получават компенсация е установено в най-важните международни и европейски инструменти за борба с трафика на хора като Протокола на ООН за трафика на хора, Конвенцията за борба с трафика на хора на Съвета на Европа, европейската Директива за трафика на хора, европейската Директива за правата на жертвите на престъпления³ и от скоро Протокола към Конвенцията за принудителния труд на Международната организация на труда. Европейското право утвърждава правото на жертвите на престъпления на ефективни правни средства за защита, включително и на обезщетение като форма на компенсация.⁴ Държавите са длъжни да предоставят обезщетение за жертвите на престъпления. Това задължение възниква от „вредата, произтичаща от нарушаването на права, които държавата е длъжна да защитава, но не е била в състояние да гарантира“.⁵ Някои от тези инструменти установяват минимални стандарти за правата на жертвите на престъпления и специално на трафик на хора във всички държави членки на ЕС без дискриминация.⁶ Тези инструменти постановяват и редица процесуални гаранции за достъп на пострадалите от престъпления до ефективни правни средства за защита.

Независимо от съществуващите стандарти, редица правни, процесуални, финансови и практически пречки затрудняват достъпа на трафикирани и експлоатирани лица до ефективни правни средства за защита, включително и до обезщетение. Най-уязвимите групи като мигранти без документи и нелегални мигранти, се намират в още по-сложна ситуация и са

¹ В настоящият текст двете понятия „компенсация“ и „обезщетение“ се използват като заменяеми, тъй като документът се отнася до правото на жертвите да получават както обезщетение, така и компенсация.

В българското законодателство понятието компенсация се използва в смисъла на обезщетение за имуществени вреди, което се предоставя от колективен орган по административна процедура. Обезщетение (за претърпени имуществени и неимуществени вреди от престъпление) се присъжда от съда по граждански иск в наказателно производство или в отделно гражданско производство.

² COMP. ACT TOOLKIT ON COMPENSATION FOR TRAFFICKED PERSONS, la Strada International, 2012

³ Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и закрилата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/JHA на Съвета.

⁴ Чл. 13 от Европейската конвенция за правата на човека; чл. 47 от Хартата на ЕС за основните права.

⁵ Наръчник на Агенцията за основни права (FRA) за европейско право, свързано с достъпа до правосъдие, 2016, стр. 162.

⁶ Включително Конвенцията за борба с трафика на хора на Съвета на Европа, европейската Директива за борба с трафика на хора и европейската Директива за правата на жертвите на престъпления.

непропорционално изложени на насилие и експлоатация поради трудностите, с които се сблъскват във връзка с достъпа до правосъдие и подкрепа.⁷

Факти

През 2018 г. беше проведено изследване в три направления: а) правни процедури и практики за търсене на обезщетение от страна на трафикирани и експлоатирани лица; б) трансгранично сътрудничество по отношение достъпа до компенсация; в) нужди на жертвите, свързани с получаването на компенсация. И трите направления се фокусираха върху практиките за реализиране на правото на жертвите да търсят и получават обезщетение като форма на компенсация за претърпените вреди от трафика или свързаните престъпления.

Анализът отразява в голяма степен заключенията, направени през 2012 г. в подобно изследване в рамките на проекта COMP.ACT. От 2012 г., обаче, се наблюдава ясна тенденция за значително нарастване на броя на предявените и получени обезщетения. В сравнение с изследването COMP.ACT през 2012 г., сега партньорите по проекта успяха да предоставят много повече случаи за целите на проучването. Въпреки това, подобно на COMP.ACT, и това изследване показва, че за жертвите на престъпления все още съществуват немалко пречки, които ги възпрепятстват да получат компенсация, независимо че това тяхно право е добре регламентирано в европейското и националните законодателства. Партньорите по проекта **Правосъдие за всеки** изследваха 60 случая на жертви на трафик на хора или свързани с трафика престъпления. Сред тях само на две от три жертви, търсещи обезщетение, е присъдена компенсация. Тревожен е фактът, че само една четвърт тях реално са я получили.

Повечето (60%) от исканите обезщетения са под формата на граждански иск в рамките на наказателното производство. В 17% от случаите са заведени граждански производства. Важно е да се отбележи, че 60% от исковете в граждански дела са предявени, след като случаят е пренасочен от наказателен съд към граждански за оценка на

щетите, за да се избегне забавяне на наказателния процес. Останалите 40% от гражданските искове се отнасят предимно за случаи, в които трафикираните или експлоатирани лица са предявили искове за неизплатени заплати или други нарушения на трудовото право. Това са често случаи, в които не е образувано наказателно производство за трафик на хора или образуването е било прекратено. В 10% от случаите са използвани специфични трудовоправни механизми за обезщетяване. Само в 8% от случаите пострадалите лица са били обезщетени от държавно-финансирани схеми за компенсация. Това разпределение на случаите отразява слабите места в механизмите за компенсация, а именно липса на средства, на правна помощ, на мерки за закрила, също и свързани с доказателствена тежест и изисквания за допустимост.

⁷ Доклад на PICUM (Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants/ Платформа за международно сътрудничество за мигранти без документи) „Стратегии за преустановяване на двойното насилие спрямо жените мигранти без документи: Защита на правата и гарантиране на правосъдие“, на www.picum.org.

Реално получени компенсации

Изследваните 60 случая са на индивидуални жертви и само няколко включват повече от едно лице. Тези 60+ жертви са търсили обезщетение за претърпените вреди по различни начини – наказателни и граждански производства, трудово-правна защита, държавно-финансирани фондове за компенсация и алтернативни механизми. В 40 от случаите на

жертвите е присъдена компенсация. Но само 11 жертви на трафик и/или експлоатация действително са получили обезщетение впоследствие. В останалите случаи (75%), независимо от съдебното решение, жертвите не са получили никакво парично обезщетение.

Изводи

Възможност за безопасно докладване и достъп до информация

- Възможността за безопасно докладване на нарушения и достъпът до адекватна информация са предпоставки както за идентифициране на жертвите на трафик на хора и тежки форми на трудова експлоатация, така и за достъпа им до закрила и подкрепа. Тези, които са крайно уязвими или в нелегална ситуация, нямат възможност да докладват за експлоатация, без това да им навреди. В резултат, те нямат и достъп до информация.
- Според Директивата за правата на жертвите на престъпления информацията за правото на компенсацията трябва да се предоставя при първия контакт по разбираем и достъпен начин. Изследването показва, че трябва да се има предвид, че при първия контакт жертвите не се доверяват на представителите на властите и често имат други проблеми, които трябва да бъдат адресирани, преди лицето да е способно да възприеме информация за правото си на компенсация.
- Жертвите могат да бъдат възпрепятствани да търсят обезщетение, защото изпитват недоверие в правораздаването, знаят, че съществува корупция, а процесът за присъждане на обезщетение е дълъг и сложен.
- Директивата за правата на жертвите на престъпления се отнася без дискриминация за всички пострадали от престъпления, включително и тези без право на пребиваване. Въпреки това, много от тях се страхуват да се разкрият и да докладват, че са пострадали от престъпление. Този страх е основателен. Заради нелегалния им статут, те рискуват да бъдат задържани и депортирани. В много държави не съществува механизъм за безопасно подаване на сигнал.
- Трудността да се получи компенсация се дължи и на това, че полицаи, прокурори, адвокати и съдии не осъзнават важната ѝ роля за жертвите. Те не познават добре правата на жертвите на престъпления и процедурите за национално и международно насочване на исковете за компенсация. Това води до липса на адекватно информиране на жертвите.

Добра практика за предоставяне на информация: Културни медиатори и изображения

- Културните медиатори могат да са от полза в подпомагането на жертви с различен произход и език. Те могат да посредничат в комуникацията с институциите.
- Информационните материали трябва да са адаптирани спрямо специфичните нужди на определени групи жертви на трафик. Информацията може да се представя чрез образи.

Достъп до адекватна правна помощ по време на производството

- Жертвите на трафик се нуждаят от специализирана правна помощ, за да претендират обезщетение в наказателни, граждански или административни производства. Държавно-финансираната правна помощ не винаги е достъпна. Тя често не е напълно безплатна и е обвързана с преценка на доходите. Правната помощ има ограничен обхват, например по отношение на статута на пребиваване и местожителството на жертвата, формата на трафик, типа производство и етапа на искането за обезщетение (преди или след съдебния процес). Жертвата може да се окаже без адекватна правна помощ. В допълнение, квалифицираната и специализирана правна помощ е ограничена.

Добра практика: Специализация на адвокатите
В Австрия съществува гарантирано от закона финансиране на адвокатите. Така те могат да се съсредоточат върху случаи на трафик и да развият компетентност за водене на такива дела. В Нидерландия има специализирани адвокати, прокурори и съдии за престъплението трафик на хора.

Добра практика: Задължение на прокурора да поиска обезщетение за жертвата

В Испания законът за правното положение на жертвите на престъпления задължава прокурора да поиска обезщетение за жертвата от ответника, независимо от ролята ѝ в производството, освен ако тя не се е отказала от това свое право.

Продължителност на производството

Анализираните случаи разкриват сложността на производствата за обезщетение. Те обикновено включват разглеждане от първоинстанционен съд, обжалване, а понякога и касационна инстанция. Продължителността на производствата варира значително. Тя зависи от редица фактори, свързани със специфичните обстоятелства по случая, както и със законодателната и съдебна практика в страната. Например, най-дългият случай, включен в изследването, е продължил девет години. Първият иск за обезщетение е предявен през 2009 г. и е отхвърлен през 2013 г. През 2018 г., след последното обжалване, ищецът го е оттеглил. Най-краткият случай е продължил една година.

Изчисляване на щетите и изплащане на обезщетения

- Случаите показват, че има значително разминаване между предявените от жертвите суми за обезщетяване на вреди и присъдените обезщетения. Причините са различни и отразяват разликите в регулаторните рамки, подходите и методите за обосноваване на исковете и начините за изчисляване на сумите в различните държави. Някои щети, като загуба на приходи от проституция, например, в някои държави се признават, а в други – не. Липсват хармонизирани насоки на европейско ниво за изчисляване на щетите, претърпени от жертвите, и изплащане на съответните обезщетения.
- От друга страна в случаите, когато са присъдени обезщетения, поради различни съществуващи пречки, те не се изплащат на жертвите: пострадалите нямат възможност да обезпечат изпълнението на решенията за обезщетение, или извършителите не могат да бъдат открити, не са наказателно преследвани, прехвърлят активите си в чужбина или обявяват банкрут, за да избегнат конфискация и изплащане на обезщетение. Липсата на финансови разследвания и възстановяване на незаконно придобитите активи са други пречки, които не позволяват да се гарантират средства за изплащане на обезщетения за пострадалите от престъпленията. Ла Страда Интернешанъл и останалите партньори по проекта подкрепят приетия през 2018 г. Регламент на ЕС относно взаимното признаване на решения за обезпечаване и конфискация.⁸ Той съдържа мерки, чрез които в

⁸ РЕГЛАМЕНТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА относно взаимното признаване на решенията за обезпечаване и конфискация .

трансгранични случаи се гарантира спазване на правото на жертвите да получат обезщетение.

- Липсата на информация, средства и достъп до правна помощ затруднява ползването на държавно-финансирани фондове за обезщетение. Тези фондове поставят критерии, които са непостижими за жертвите на трафик, като например право на пребиваване и вид престъпление.

Размер на признатите щети и присъдени обезщетения

Анализираните 60 случая показаха големи различия. Най-високият размер обезщетение е присъдено от наказателен съд в Румъния на жена, жертва на трафик с цел сексуална експлоатация от организирана престъпна група. В този случай съдът признава имуществени и неимуществени вреди в резултат на сексуалната експлоатация, зависимост от вещества и заразяване с ХИВ и присъжда 190,000 евро. Най-ниската сума е присъдена в Австрия, отново за сексуална експлоатация. Там наказателният съд определя обезщетение в размер на 800 евро, които да бъдат изплатени на жената за имуществени и неимуществени вреди. И двете решения все още не са изпълнени. Случаите показват също, че е възможно значително разминаване между претендираните и присъдените суми.

Добра практика: Презумпция за шест месеца заетост в случаите на нелегален труд

В Нидерландия, ако мигрант работи нелегално (без разрешение за работа), работодателят трябва да заплати дължимите възнаграждения въз основа на презумпцията за минимален период на трудова заетост от шест месеца. Тази разпоредба смъква тежестта на доказване от мигранта, който претендира компенсация за неизплатени възнаграждения. Нелегалният статус не се явява пречка работникът да започне граждански процес. (Случай NL01/02). Разпоредбата се основава на Директива 2009/52/ЕО за минимални стандарти за санкциите и мерките срещу работодатели на незаконно пребиваващи граждани на трети страни.

Добра практика:

При завеждане на иск за компенсация, адвокат от Нидерландия включва и разходите, свързани със събирането на доказателства, като например съдебно-медицински и други експертизи.

Добра практика:

В Нидерландия организацията FairWork разпространява брошура сред уязвими групи работници, която ги съветва да водят дневник с получените суми и възникналите разходи. Тези дневници могат да се окажат изключително полезни, когато трябва да се докажат имуществени щети като неизплатени възнаграждения или по-ниско заплащане.

(Трансгранично) сътрудничество, изграждане на капацитет и проучване

- Не всички релевантни институции са достатъчно ангажирани в подкрепата на трафикирани и експлоатирани лица при търсенето и получаването на обезщетение за претърпени щети. Липсва участието на синдикатите. Институциите не се включват навреме. Така например, необходимо е възможно най-рано да стартира финансово разследване, за да се гарантират средства и събирането на доказателства в подкрепа на иска за обезщетение.
- Като цяло практикуващите не са запознати с възможностите за трансгранично насочване и предявяване на иск за обезщетение в друга държава-членка на ЕС, различна от тази, в която е извършено престъплението. Трансграничното насочване на исковете за обезщетение или компенсация е по-скоро изключение, а не правило. В тези случаи сътрудничеството между правоприлагащите органи, съдебните органи и предоставящите услуги за жертвите в страната, където е извършено престъплението, и страната на пребиваване на жертвата е много важно. Компетентните институции от двете държави трябва да си сътрудничат на хоризонтално и систематично ниво. Този род сложни случаи в момента се управляват индивидуално и ad hoc.

Препоръки

Добри практики, които биха могли да се адаптират към националното законодателство

Консорциумът партньори по проекта предлага следните практики, които да подобрят достъпа до обезщетения и компенсации за пострадалите от престъпления и в частност жертвите на трафик на хора:

Безопасно докладване и информиране на пострадалото лице при първи контакт с него

№	Препоръка	Към кого е насочена
1.	Да се подsigури, че жертвите получават информация за своите законни права, на разбираем език и по достъпен начин, включително и за това как да получат обезщетение или компенсация, като се държи сметка, че при първия контакт жертвите се доверяват трудно и вероятно са притиснати от други неотложни проблеми.	НПО, адвокати, правоприлагащи органи, органи по инспекция на труда
2.	Да се подsigури добре обучен персонал, който да информира жертвите за възможността да докладват за престъплението в друга държава-членка на ЕС, различна от тази, в която е извършено престъплението.	НПО, адвокати, правоприлагащи органи, органи по инспекция на труда
3.	Да се прилагат механизми за лесно и безопасно докладване от всяко трафикирано или експлоатирано лице (особено от лица без документи) като част от задълженията на държавата по европейската Директива за правата на жертвите на престъпления (член 8, алинея 5)	Правоприлагащи органи, политици
4.	Да се осигури адекватно финансиране за предоставянето на практическа помощ и психологическа подкрепа за пострадалите лица, за да се гарантира достъпа им до правосъдие.	Политици

Равнопостовеност и липса на дискриминация при достъпа до правна помощ по време на производството

№	Препоръка	Към кого е насочена
5.	Да се осигури достатъчно държавно финансиране за правна помощ за трафикирани и експлоатирани лица. Да се премахнат пречките за получаването ѝ, свързани с доходите на лицето, правото на пребиваване и перспективите за успех на делото.	Политици
6.	Да се осигури правна помощ и представителство по време на цялото наказателното, гражданското и/или административното производство, включително и в досъдебна фаза и след приключване на делото – от първата беседа с жертвата, през целия процес, до евентуалното изпълнение на решението за обезщетение или компенсация.	Политици, адвокати
7.	Да се осигури подкрепа за специализация на юристите и за създаване на мрежа на национално и международно ниво от специализирани адвокати за подпомагане и представляване на жертви на трафик на хора и на свързани престъпления в производството за присъждане на обезщетение. Да се въвлечат адвокати от различни сфери – наказателно и гражданско право, миграция, трудово право.	Политици, адвокати

8.	Да се осигури национален фонд за противодействие на трафика на хора, чрез който да се заплаща на адвокати, които работят изцяло по дела за трафик на хора.	Политици, адвокати, НПО
----	--	-------------------------

Изчисляване на вредите и изплащане на компенсациите

№	Препоръка	Към кого е насочена
9.	Да се инвестира в обучение и изграждане на капацитета на НПО да предоставят експертни доклади, които да информират съда и да го подпомогнат в оценката на щетите, претърпени от жертвите.	Политици, съдии, прокурори, НПО
10.	Да се разработват обучения за адвокати на пострадали от престъпления по въпросите на обезщетенията, и по-специално за това как да подкрепят своите клиенти да обосновават и предявяват исковете си за обезщетения чрез най-подходящите средства, и как да си сътрудничат със социални работници, психолози, полицаи и прокурори в подготовката на исковете за обезщетение.	Политици, адвокати, НПО, правоприлагащи органи, прокурори
11.	Да се насърчават наказателните съдии да използват възможността служебно да налагат допълнителни финансови санкции като част от присъдата на трафикантите за обезщетяване на жертвите, ако те самите не са поискали такава.	Политици, съдии и прокурори
12.	Да се насърчават съдебните власти да мотивират решенията си относно исковете за обезщетение на жертвите, включително относно размера на обезщетението и вида на щетите. Това е важно, за да се гарантира правото на жертвите на информация, да бъдат те самите информирани, както и други жертви за целите на евентуални бъдещи производства.	Политици и съдии
13.	Да се насърчават представителите на наказателното правосъдие и на съдебните власти да разработят критерии за изчисляване на щетите по случаи на трафик, за да се гарантират принципите на равнопоставеност и правна сигурност.	Политици, съдии, прокурори, правоприлагащи органи.
14.	Да се разпространява нидерландския модел, при който държавата изплаща авансово обезщетенията, присъдени в наказателното производство, като средство за подобряване достъпа на жертвите до ефективни правни средства за защита.	Политици, НПО
15.	В случаите на трафик, от самото начало да стартира финансово разследване успоредно с наказателното разследване. Това е от решаващо значение за действителното доказване, изчисляване и изплащане на присъдените обезщетения. Да се повишава капацитета за установяване, проследяване, изземване и конфискация на придобитото от престъпна дейност на най-ранен етап от разследването, за да се осигурят както достатъчно доказателства (за печалба в резултат от експлоатация на	Политици, правоприлагащи органи, съдии, прокурори

	жертвата), така и за обезщетяване на жертвите директно или чрез специализиран фонд. ⁹	
16.	В съответствие със задълженията по европейската Конвенция за борба с трафика на хора (чл. 15, алинея 3) и Директивата на ЕС за борба с трафика на хора (чл. 17), да се отстранят всички съществуващи пречки, свързани с критериите за достъп на жертвите на насилствени престъпления до държавни фондове за компенсация.	Политици

(Трансгранично) сътрудничество, изграждане на капацитет и проучване

№	Препоръка	Към кого е насочена
17.	На жертвите на трансгранични престъпления да се осигурява възможно най-рано достъп до специализирани правни услуги. Важно е жертвите да поддържат връзка със специализиран адвокат, който да ги придружава по време на цялото производство, независимо от местопребиваването или на местоживеенето им.	НПО, адвокати, правоприлагащи органи, политици
18.	Добрите практики и изводите от междуинституционалното и трансграничното сътрудничество по случаи, свързани с обезщетения, да се споделят, за да се подобрява ежедневната практика на всички участници и да се изгражда стандартизирано и хармонизирано междуинституционално и трансгранично сътрудничество за достъп на жертвите до правосъдие и компенсация.	Всички участници
19.	Да се развива партньорството между организациите, които подпомагат жертвите, и синдикатите. Така трафикираните и/или експлоатирани лица могат да бъдат подкрепяни да получат обезщетения за претърпените вреди, включително и за неизплатени възнаграждения, чрез индивидуални или колективни действия.	Политици, НПО
20.	Да се използват и прилагат на практика съществуващите възможности и инструменти за подобряване на достъпа до правосъдие на жертвите на трансгранични престъпления.	Всички участници
21.	Да се наблюдава с внимание процеса на завръщане съгласно Дъблинския регламент на ЕС на потенциални жертви на трафик. Да се провежда прецизна оценка на риска, въз основа на която връщането може да бъде отложено, ако то крие опасност от повторен трафик или не са взети под внимание правата, сигурността и достойнството на лицето, както и наличието на съдебно производство, свързано с факта, че е жертва на престъпление (член 16 от европейската Конвенция за борба с трафика на хора). В случаите, в които завръщането по Дъблинския регламент не може да се отложи, да се осигури насочване на потенциалните жертви към специализирани услуги.	Политици, адвокати, правоприлагащи органи, съдии, НПО

⁹ Член 15 и 23 от Поредица европейски договори № 197; Съображение 13 и член 7 на Директива 2011/36/ЕС за борба с трафика на хора; Принцип 16 от „Препоръчителни принципи за правата на човека и трафика на хора“ на Службата на Върховния комисар по правата на човека на ООН.

22.	Да се провеждат обучения и да се изгражда капацитет относно обезщетението на жертви на трафик сред прокурори и наказателни съдии. Да се стимулира обмен и взаимно учене на база на съдебната практика в други държави и възприемане на международните стандарти.	Политици, адвокати, съдии, прокурори, правоприлагащи органи
23.	Да се насърчава обмена на информация и взаимното учене по въпросите на компенсациите между съдии, прокурори, адвокати и организациите за подпомагане на жертвите както в рамките на националното законодателство, така и в международен план.	Всички участници
24.	Да се проведе изследване на престъпленията, извършвани от корпорации, на практиките, свързани с корпоративната наказателна отговорност на юридическите лица за трафик на хора (включително и по веригите на доставка), както и на колективните измерения на корпоративната виктимизация на насилието и произтичащите от това трудности жертвите да получат компенсация.	Политици, прокурори, НПО, академични среди, изследователски институти
25.	Да се проучат алтернативни практики за даване на показания, за да бъдат подкрепени жертвите да свидетелстват в друга страна, а не в тази, в която се провежда наказателното преследване.	Политици, съдии, прокурори

Препоръки за България

По-долу са изложени някои конкретни предложения във връзка със специфични проблеми в българското законодателство и практика, които пречат на жертвите на трафик на хора да получат обезщетения и/или финансова компенсация в България.

№	Препоръка	Към кого е насочена
1.	Правната помощ за жертви на трафик на хора да бъде безусловна, независимо от доходите, с които разполага или не пострадалото лице.	Политици, народни представители Национално бюро за правна помощ
2.	Да се въведе специализирана правна помощ за пострадалите от трафик на хора чрез въвеждане на специализация на адвокатите, вписани в регистъра към Националното бюро за правна помощ. За целта не са необходими законодателни изменения, а в съответствие с чл. 18, ал. 3 от Закона за правната помощ ¹⁰ могат да се въведат списъци на адвокати със специализация в съответната област, от които да се избират адвокати за повереници на пострадали от трафик на хора лица. Друг вариант (добра практика от Испания) е към екипа на Секретариата на Националната комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ) да се привлекат адвокати, които да предоставят правна помощ и процесуално представителство на жертви на трафик на хора.	Национално бюро за правна помощ Висш адвокатски съвет Национална комисия за борба с трафика на хора
3.	Съгласно чл. 168, ал. 5 от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото	Изпълнителна и законодателна власт

¹⁰ Съгласно чл. 18, ал. 3 от Закона за правната помощ, „Адвокатските съвети организират предоставянето на правна помощ в съответния съдебен район, като определят адвокат от колегията, вписан в Националния регистър за правна помощ, за осъществяване на правната помощ, като съобразяват професионалния опит и квалификацията на адвоката с вида, фактическата и правната сложност на случая, други назначения по реда на този закон и степента на неговата ангажираност“.

	имущество, най-малко 30 на сто от стойността на отнетото в полза на държавата имущество се използва за социални цели. За 2017 г. стойността на отнетото в полза на държавата имущество е в размер на 23,6 милиона лева. ¹¹ Част от тези средства могат да се определят за изплащане на обезщетения на жертви на трафик на хора, в случаите когато присъденото обезщетение не може да се изплати от извършителя, или той не е разкрит.	
4.	Да се въведе с изрична разпоредба в законодателството правото на жертвите на трафик на хора на период за размисъл и възстановяване (минимум 30 дни);	Изпълнителна и законодателна власт
5.	Да се търси изменение на последователната съдебна практика, която не позволява присъждане на обезщетение за материални вреди (възстановяване на изработеното, но отнето от трафиканта) на жертви на трафик с цел сексуална експлоатация въз основа на принципа за забрана на неоснователно обогатяване (принципът, че никой не може да черпи права от неправомерното си поведение). Въпреки че жертвите са проституирали в държави, където проституцията е легална, след изрична регистрация, според съда да претендират изработеното от тях от държавата е неправомерно. В същото време отнемането от трафиканта на придобитото от престъпна дейност – тоест, на изработеното от жертвата – е законосъобразно.	Съдебна власт
6.	Да се насърчи чрез предоставяне на информация, обучения и обмен на добри практики насочването на жертвите на трафик към компетентни органи в държавата (ЕС), където е извършено престъплението, за претендиране на обезщетение за имуществени и неимуществени вреди.	Национална комисия за борба с трафика на хора Национален съвет за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления

Информация

Това становище е изготвено в резултат на работата по двугодишния проект „Правосъдие за всеки – европейски действия за компенсация на жертви на престъпления“, финансиран от Европейския съюз. Неговата цел е да подобри достъпа до компенсации за жертви на трафик на хора и свързани престъпления. Консорциумът по проекта се координира от Ла Страда Интернешънъл и включва партньори от България (фондация „Асоциация Анимус“), Република Чехия (Ла Страда), Испания (SICAR и „Есперанца“), Германия (КОК), Австрия (LEFO), Нидерландия (FairWork), Ирландия (MRCI), Румъния (Adpare), Македония (Отворена врата/ла Страда) и Сърбия (ASTRA).

Целта на този документ е да информира европейските и националните политици по темата, като ги запознае с актуалните трудностите и добри практики. Документът стимулира взаимното учене между експертите от НПО и адвокатите, работещи с жертвите на трафик. Той подкрепя усилията на НПО да се застъпват ефективно за правата на жертвите да получават обезщетение.

Консорциумът по проекта работи за цялостно и ефективно прилагане на европейското законодателство на национално и европейско ниво. Партньорите работят заедно за премахване на съществуващите пречки и настояват за прилагане на добри практики за преодоляването им. Те разпространяват знания и умения сред юристи, политици, доставчици на услуги и сред самите жертви за използване на най-ефективните механизми за защита на правата на пострадалите, включително и правото на компенсация.

¹¹ <https://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/members/2594/reports/ID/8519> - Доклад за дейността на Комисията за отнемане на незаконно придобито имущество през 2017 г., представен пред постоянната парламентарна комисия за борба с корупцията, конфликт на интереси и парламентарна етика.